

KÚRIA

Bfv.I.414/2015/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év június hó 30. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az emberölés büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által a Budapest Környéki Törvényszék 12.B.105/2012/16 számú, valamint a Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.143/2013/17. számú ítéletei ellen előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.143/2013/17. számú ítéletét megváltoztatja.

a terhelt cselekményét erős felindulásban elkövetett emberölés büntettének [Btk. 161. §] minősíti.

A terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 6 (hat) évre enyhíti és a közügyektől eltiltást mellőzi.

Egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Budapest Környéki Törvényszék a 2013. január 15-én kihirdetett 12.B.105/2012/16. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki erős felindulásban elkövetett emberölés büntettében [1978. évi IV. törvény 167. §]. Ezért öt hat év hat hónap börtönre és öt év közügyektől eltiltásra ítélte. A bíróság rendelkezett a járulékos kérdésekről is.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása szerint a terhelt indulatát az váltotta ki, hogy az általa évek óta ápolt, gondozott sértett őt késsel megtámadta, támadását csak erőszakkal tudta elhárítani. A terhelt indulata a sértett magatartása miatt, méltányolható okból keletkezett, tudata ennek hatására elhomályosult, belső egyensúlya megbomlott, a megfontolás szokásos mértékének megtartása lehetetlenné vált, de felfokozott indulatának az oka nem az ittas állapota, hanem a sértett vele szemben tanúsított magatartása volt.

A kétirányú fellebbezések folytán másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2014. január 15-én meghozott és aznap jogerőre emelkedett 4.Bf.143/2013/17. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta: **a** terhelt terhére rótt bűncselekményt emberölés büntetnének [2012. évi C. törvény 160. § (1) bekezdés] minősítette, a börtönbüntetést kilenc évre, a közügyektől eltiltást 10 évre súlyosította azzal, hogy a terhelt legkorábban a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének letöltését követő nap bocsátható feltételes szabadságra. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A másodfokú bíróság az ép-lélektani alapon kialakult indulat magas fokát nem látta megállapíthatónak. Ezzel összefüggésben kifejtette, hogy az alanyi oldalon csupán az önhibából eredő ittas vagy bódult állapotban elkövetett konkrét tényállás vonatkozásában van jelentősége. Ezért azt kell vizsgálni az alanyi oldal tekintetében, hogy a terhelt tudatzavart előidéző leittasodása önhibából eredt-e. A sértett kétségek nélkül elítélendő cselekvőségére a terhelt jelentősen eltúlzott magatartással reagált, ami döntően nem jogos felháborodására, hanem az ittasságára volt visszavezethető. A terhelt elkövetés után tanúsított (helyszín megváltoztatásában, nyomok eltüntetésében, a bűncselekmény utáni telefonálásban megnyilvánuló, ha nem is mindenben adekvát) magatartása is arra utal, hogy az indulat nem járt tudatszűkületet eredményező hatással.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen **a** terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdésének a) és b) pontjára alapított felülvizsgálati indítványt nyújtott be, melyben a terheltnek a jogos védelem menthető felindulásból eredő túllépése [Btk. 22. § (3) bekezdése] mint büntethetőséget kizáró okból történő felmentését, illetve másodlagosan cselekményének erős felindulásban elkövetett emberölésként történő minősítését és a büntetés lényeges enyhítését indítványozta.

Az indítvány lényege szerint nélkülözötte a másodfokú bíróság az erős felindultságra és az önkontroll hiányára vonatkozó részét a tényállásnak, hogy megalapozatlanságra, vagy iratellenességre hivatkozott volna. Mindezen túl a másodfokú bíróság e körben az

indokolási kötelezettségének [Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pont] sem tett eleget.

Álláspontja szerint, ha a tényállás megváltoztatása a tudatállapokra vonatkozóan történt, akkor az törvényesen helyes lehet, ám a tényállásból levont jogi következtetéseket a másodfokú bíróság nem indokolta meg, a tárgyi oldal beható vizsgálatát nem végezte el. Az eljáró bíróságok tévesen ítélték meg a jogos védelmi helyzetet, ugyanis a kés elvétételét követően a tényállás nem szól a sértetti magatartás támadó vagy fenyegető jellegének a megváltozásáról, ezért a tényállás alapján az ijedtségből, vagy menthető felindulásból történt túllépés sem kizárt, amely jelen esetben büntethetőséget kizáró okot eredményez.

Ezen büntethetőséget kizáró ok fennállására vonatkozó érvek el nem fogadása esetén a cselekmény minősítése törvénysértő, a helyes minősítés erős felindulásban elkövetett emberölés büntette. A véghezvitel módja - a sorozatos késszúrások - egyértelműen felfokozott érzelmi állapotra utalnak, amelyet nem zár ki a terhelt ittassága, amelyre egyébként sincs adat.

A Legfőbb Ügyészség BF.499/2015/1. számú írásbeli nyilatkozatában kifejtettek szerint a felülvizsgálati indítvány - a terhelt cselekmény elkövetésekor fennálló ittasságát vitató részében - törvényben kizárt, a jogos védelmi helyzet és az emberölés privilegizált esetének megállapítására hivatkozó részében nem alapos. Ezért indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványnak ne adjon helyt és tanácsulésen eljárva a megtámadott határozatokat hatályában tartsa fenn. Álláspontjának alátámasztására hivatkozott a Kúria 4/2013. BJE. számú határozatára. Eszerint a jogos védelmi helyzet mindaddig áll fenn, amíg a megtámadott okkal tarthat a támadás megkezdésétől vagy annak folytatásától. Az elhárítás szükséges mértékének túllépése pedig kizárólag akkor állapítható meg, ha a jogtalan támadás ténye megállapítható. A megtámadott ítélet tényállása ilyen adatot nem tartalmaz, a terhelt okkal nem tarthatott a támadás folytatásától, ezért a Btk. 22. § (3) bekezdésére, valamint az emberölés büntettére, mint törvénysértő minősítésre hivatkozás alaptalan.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt - mivel azt nem a terhelt terhére nyújtotta be az ügyész - a Be. 424. § (1) bekezdés szerint tanácsulésen bírálta el.

A Be. 423. § (4) bekezdésében írtakra figyelemmel a megtámadott határozatot a felülvizsgálati indítványban meghatározott részében és az indítványban meghatározott ok alapján, valamint az (5) bekezdésre figyelemmel a 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt - feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező - más eljárási szabálysértésekre tekintettel is felülbírálta. Ilyen, a Be. 373. §

(1) bekezdésének I. b) és c) pontjában, valamint II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértést nem észlelt.

A felülvizsgálati indítványban hivatkozott indokolási kötelezettség elmulasztása nem azonos a Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pontjában írt, a bíróság indokolási kötelezettségét érintő eljárási szabálysértéssel [Be. 416. § (1) bekezdés c) pont].

Az indokolási kötelezettség elmulasztásával, mint eljárási szabálysértéssel kapcsolatban felhozott érvek valójában a bíróság bizonyítékértékelő tevékenységét vitatja, amikor a jogos védelmi helyzet és az emberölés privilegizált esetének a körében a bíróság alaposabb vizsgálatát hiányolja, amelyre felülvizsgálatot alapítani nem lehet.

A Be. 423. §-ának (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, az semmilyen módon nem támadható. Ebből következően a felülvizsgálati eljárásban az irányadó tényállás megalapozottsága nem vitatható, a bizonyítékok értékelése nem sérelmezhető.

Az indítvány a bíróság bizonyítékértékelő tevékenységének kifogásolásán keresztül a tényállás megalapozottságát teszi kérdésessé. A felülvizsgálati indítványnak a terhelt cselekmény elkövetésekor fennálló alkoholos befolyásoltságát vitató része – mivel az tényállás része – a törvényben kizárt. Az egyes részletkérdésekkel összefüggő indokolás esetleges hiányosságai pedig nem érintik az ítélet felülbírálnakosságát.

A felülvizsgálati indítványban hivatkozott ijedtség, vagy menthető felindulás, mint büntethetőséget kizáró ok megállapításnak kizárólag jogos védelmi helyzet fennállása esetén van helye.

Mint ahogy azt a Legfőbb Ügyészség a Kúria 4/2013. számú Büntető jogegységi határozatával egyezően kifejtette, a jogos védelmi helyzet mindaddig áll fenn, amíg a megtámadott okkal tarthat a támadás megkezdésétől vagy annak folytatásától.

Az irányadó tényállás szerint a terhelt a sértettnek a késsel történő jogtalan támadásával szemben mindaddig jogos védelmi helyzetben volt, amíg a sértett kezéből a kést ki nem vette. Ezt követően a lényegesen gyengébb fizikumú, mozgássérült, ágyon fekvő sértett támadásától már nem kellett tartania. Ezért esetében támadás elhárítása, mint cél szóba sem jöhet.

Az elhárítás szükséges mértékének túllépése pedig kizárólag akkor állapítható meg, ha maga a jogtalan támadás ténye megállapítható.

A tényállás alapján a terhelt okkal nem tarthatott a támadás

folymtatásától, magatartása ezért időben túllépett a jogos védelem körén, így a felülvizsgálati indítványnak a Btk. 22. §-ának (3) bekezdésére történő hivatkozása alaptalan.

A felülvizsgálati indítvány - a cselekmény törvénysértő minősítését és ez okból a büntetés mértékét támadó részében - alapos.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja alapján, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetve a büntetés végrehajtását a törvényben foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel.

A Be. 423. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok szerint kell elbírálni, ami az adott ügyben a 2012. évi C. törvény.

A törvény időbeli hatályára vonatkozó szabályok alkalmazását - melynek értelmében az elbíráláskor hatályos rendelkezések összehatásukban kedvezőbbek a terhelt számára - a másodfokú bíróság az ítéletének indokolásában (5. oldal 4. bekezdés - 6. oldal 4. bekezdés) részletesen és helytállóan kifejtette, ezt a felülvizsgálati indítvány sem támadta.

A 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 160. § (1) bekezdése szerint emberölés büntettéért felel, aki mást megöl, míg a 161. § szerint az erős felindulásban elkövetett emberölés büntettét az valószínű meg, aki mást méltányolható okból származó erős felindulásban megöl.

Az irányadó tényállás lényege szerint a terhelt korábbi válását követően 1999. évben kötött házasságot a sértettel, akivel a közös tulajdonukat képező ... családi házban éltek.

A terhelt időnként mértéktelenül fogyasztott alkoholt, amelynek következtében kiszámíthatatlanná, agresszívvá vált, 2006-ban és 2010-ben önként alkoholelvonó kezelésem vett részt. A sértett kisebb mértékben fogyasztott szeszes italt. A házastársak rendszeresen vitatkoztak, azonban tettelegességre közöttük soha nem került sor.

2011. augusztus 23. napján a sértett igen enyhe alkoholos befolyásoltság állapotában volt, míg a terhelt ebben az időszakban közepes mértékben ittas állapotba került.

Este 21 és 23 óra közötti időben a sértett bement a terhelt által használt hálósobába, magával vitt egy 14 cm pengehosszúságú,

fanyelű kést, és azzal hadonászva megtámadta a terheltet, aki megpróbálta elhárítani a sértett hadonászó mozdulatait és eközben a jobb lábszárára, a jobb kezének kisujján felületes, késtől származó sérüléseket, valamint a mellkasán és a hasán hámfosztásos sérüléseket szenvedett el.

A terhelt védekezett a sértett támadásával szemben, alhasának védelme érdekében felhúzta a jobb lábát, ezért a vágások egy része az alsó lábszárát érte. A terhelt a támadás elhárítása végett a sértettel dulakodott, ököllel kis-közepes erővel a fején megütötte, ellökte magától, aki ettől a szobában lévő pontosan meg nem állapítható kemény tárgynak esett, végül a sértett a franciaágyra dőlt, és a terhelt kicsavarta a kezéből a kést, majd azzal legalább ötször a sértett nyakát kis-közepes erővel, különböző mélységben megszúrta. A szúrt-csatornák egy része felszínesebb volt, a nyaki lágy részekben végződött, de a legmélyebb szúrt-csatorna 8-10 cm mélységű volt. A terhelt többször a felesége mellkasa felé szúrt, amit a sértett úgy védett ki, hogy belenyúlt a késnek a pengéjébe, arra ráfogott, ami elvágta mindkét kezének a mutató- és hüvelykujj közötti részét.

Az erősen vérző sértett - miután a terhelt felhagyott a bántalmazásával - felkelt az ágyból, kapaszkodva kiment a teraszra és a lépcsőre leülve cigarettázott. Mialatt a terhelt a WC-n tartózkodott a sértett, legkésőbb a sérülések elszenvedése után fél órával, de legfeljebb 23 óra körüli időben életét vesztette.

Halálának közvetlen oka traumás sokk volt, amelyet a fejét ért tompa erőbehatásra kialakult traumás agyvizenyő, koponyaűri nyomásfokozódás, valamint a nyakon elhelyezkedő szúrt, vágott sérülésekből eredő heveny külső, illetve kismértékű belső vérvesztés idézett elő.

Az irányadó tényállás alapján a terhelt - miután a sértettől a kést már elvette - okkal nem tarthatott a támadás folytatásától, magatartása ezért időben túllépett a jogos védelem körén, így a felülvizsgálati indítványnak a Btk. 22. §-ának (3) bekezdésére történő hivatkozása alaptalan.

A terhelt által elkövetett bűncselekmény minősítését - nevezetesen annak eldöntését, hogy a történeti tényállás melyik törvényi tényállás kereteit meríti ki - a fenti releváns tények alapján kellett elvégezni.

A terhelt a cselekmény elkövetéséhez az élet kioltására alkalmas eszközt, kést használt, legalább 7-10 esetben szúrt a sértett életfontosságú szervei (nyaka, mellkasa) felé, így ezekből a körülményekből megállapítható, hogy a terhelt egyenes szándékkal

valósította meg az emberölés büntettének a törvényi tényállását.

A cselekmény kiváltó okának kiemelkedő jelentősége van. Az adott ügyben a terhelt indulatát az váltotta ki, hogy az általa évek óta ápolt, gondozott sértett őt késsel megtámadta, neki vérző sérüléseket okozott, a támadását csak erőszakkal tudta elhárítani. A közöttük lévő kapcsolat, a korábbi erőszakos cselekmények hiánya miatt is arra utal, hogy a terhelt indulata a sértett magatartása miatt, méltányolható okból keletkezett.

A Kúria (Legfelsőbb Bíróság) következetes ítélkezési gyakorlata szerint a jogtalan támadás megszűnése után, az emiatt keletkezett felindultság hatására nyomban végrehajtott ölési cselekmény esetén az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapításának van helye. Az ittasság nem zárja ki az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapítását, ha a méltányolható okból származó felindultságot nem a szeszes ital hatása, hanem a sértett támadása által létrehozott, erkölcsileg is menthető indulat váltotta ki (BH 2004.46. szám). Erkölcsileg menthető és így méltányolható okból származik az erős felindulás, ha a passzív alany olyan magatartást tanúsít, amely bűncselekménynek minősül. A jogos védelmi helyzet megszűnése után, de a közvetlen hozzátartozó sérelmére elkövetett jogtalan támadás miatti menthető felháborodás folytán megvalósított ölési cselekmény erős felindulásban elkövetettként minősül (BH 2000.45.).

A felülvizsgált ügyben a terhelt tudata (ittasságától függetlenül is) az indulat hatására elhomályosult, a belső egyensúlya megbomlott, így számára a megfontolás szokásos mértékének megtartása lehetetlenné vált. Más alkalmakkor ittas állapotban sem követett el erőszakos cselekményt, a feleségét soha nem bántalmazta, nem fenyegette, így a felfokozott indulatának az oka nem az ittas állapota, hanem a sértett vele szemben tanúsított magatartása volt.

A sértettnek a terhelt élete elleni támadása, majd annak elhárítása után nyomban végrehajtott ölési cselekmény egyértelműen a terhelt indulatának magas fokára utal, azt erkölcsileg méltányolható ok alapozta meg, melyben nem az ittasságának volt a meghatározó szerepe, továbbá a cselekményét nyomban végre is hajtotta.

Az ítélőtábla a terhelt cselekményét a büntető anyagi jog szabályának megsértésével minősítette emberölés büntettének.

A kiszabott büntetés felülvizsgálatának - többek között - akkor van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése törvénysértő büntetés kiszabását eredményezte.

A törvénysértő minősítés - mivel az erős felindulásban elkövetett

emberölés büntette [Btk. 161. §] büntetési tétele két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés - miatt a jogerős ítéletben kiszabott kilenc évi börtönbüntetés törvénysértő.

A Kúria mindezekre figyelemmel a Be. 427. § (1) bekezdés b) pontja alapján a megtámadott határozatot megváltoztatta, és maga hozott a törvénynek megfelelő határozatot. A terhelt terhére rótt cselekményt erős felindulásban elkövetett emberölés büntettének [Btk. 161. §] minősítette, a vele szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát hat évre enyhítette.

Ugyanakkor a büntetlen előéletű terhelttel szemben az alkalmi és erkölcsileg méltányolható okból keletkezett indulati cselekmény esetén nem állapítható meg, hogy méltatlan lenne a közügyekben való részvételre, a Btk. 61. § (1) bekezdésében meghatározott mellékbüntetés alkalmazásának feltételei sem állnak fenn, ezért azt mellőzte.

A Kúria ítélete elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az ismételt felülvizsgálati indítvány benyújtásával kapcsolatos tájékoztatás a Be. 418. § (1) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel az indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, dr. Vaskuti András s.k.
előadó bíró, dr. Soós László s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:
TóthLné
bírószági tisztviselő